

ПРИЛОГ 1.

Листа биљака домаћина осјетљивих на инфекцију бактеријом *Erwinia amylovora*

Гајене и дивље биљке из потфамилије *Pomoideae*, фамилија *Rosaceae*, и то:

- 1) крушка,
- 2) јабука,
- 3) дуња,
- 4) мушмула,
- 5) оскоруша,
- 6) глог,
- 7) ватрени трн (*Rugacantha* spp.),
- 8) дуњарица (*Chaenomeles* spp.),
- 9) јапанска дуња (*Chaenomeles* spp.),

10) марела (*Amelanchier* spp.)

11) јапанска мушмула (*Eriobotrya japonica*),

12) фотинија (*Stranvaesia davidiana*).

ПРИЛОГ 2.

Ток визуелног прегледа и начин узорковања

1.1. Ток визуелног прегледа

Бактерија *Erwinia amylovora* паразитира све органе воћака. Приликом визуелног прегледа потребно је обратити пажњу на следеће симптоме:

- први симптоми се обично испољавају на цвјетовима, који су у почетку влажног изгледа, а потом вену, смежуравају се и постају смеђи, након чега добијају црну боју и изумиру,

- са цвијета се патоген даље шири на цвјетну дршку и младе плодове, гдје проузрокује њихово сушење и изумирање,

- обољело лишће некротира, поприма црну боју, суши се и изумире, али не отпада, већ остаје да виси на гранама,

- обољели младари и гранчице вену, добијајући прво тамну, а потом црну боју, те заједно са црним лишћем изгледају као захваћени пламеном, па отуда и назив болести пламењача (енгл. fire blight). Врх младара се савија на карактеристичан начин у виду тзв. пастирског штапа. На овим дијеловима зараза се шири много брже, нарочито у повољним условима. У условима повећане влажности на обољелим љеторастима уочава се бактеријски ексудат у виду бјеличастих до блиједожутих капи, који старењем очврсне и мијења боју у амбержуту до смеђу,

- инфициране зоне плода су у почетку уљасто-влажног изгледа, а касније мрке боје, одакле цуре ситне капи ексудата, што је карактеристичан дијагностички знак за ову болест. Смежурани сасушени плодови остају дуго да виси на родној гранчици,

- прве промјене на гранама уочавају се у промјени боје коре, која се потом суши, некротира и љушти, услед чега настају ситне рак-ране. На старијим гранама ова бактерија може проузроковати рак-ране различите величине и облика, а које су благо улегнуте у оквиру обољелог ткива, оивичене неправилним пуцањем коре. Такође, на обољелој кори се јавља бактеријски ексудат. На крају долази до потпуног сушења читавих стабала.

Са прегледима се почиње три до пет седмица након цвјетања, када се траже некротични листови и младари, увенули цвјетови, савијени врхови младара и бактеријски ексудат. Већа је вјероватноћа да ће бактеријски ексудат бити присутан ујутро када је већа влажност ваздуха. Касније током дана, када је ваздух сувљи, ексудат може бити сјајан и стакласт.

Током љета могу се наћи рак-ране које се формирају на кори на прелазу здравог и болесног ткива. У јесен мумифицирани плодови и лишће које није отпало са осушених грана указују на присуство *Erwinia amylovora*. Такође, ово може помоћи и у лоцирању рак-рана на стаблима током зиме пошто се зими тамна кора на рак-ранама на зараженим стаблима теже уочава јер је и здрава кора током зиме тамна, поготово на старијим стаблима.

1.2. Узорковање за лабораторијско тестирање

- Узимање узорака за лабораторијско тестирање треба вршити истовремено са визуелним прегледима, у периоду вегетације.

- Пожељно би било да се узорци са симптомима за лабораторијско тестирање на присуство проузроковача бактериозне пламењаче састоје од цвјетова, младара, листова, плодића (са некрозом и, ако је могуће, бактеријским ексудатом) или обезбојеног суркортикалног ткива (након гуљења коре са рак-рана на младарима, гранама, стаблу или коријеновом врату). Узорак треба да обухвати око 10 cm здравог ткива које се налази испод зараженог ткива, као и око 10 cm зараженог ткива. Узорке спаковати у пластичну врећицу да би се спријечило исушивање и обиљежити на одговарајући начин. Узорци треба да буду обрађени што је прије могуће, а прије анализе узорци се чувају при температури од 4 °C до 8 °C. Након анализе узорци се могу чувати у фрижидеру до двије седмице у случају потребе за додатним тестирањем.

- Када не постоје биљке са симптомима, узорак се састоји од 100 гранчица дужине око 10 cm које су узете са 100 биљака различитих врста и/или сорти. Ако у лоту постоји неколико родова, сви родови треба да буду једнако заступљени у узорку, при чему максимално три рода могу бити у једном узорку. Узорке спаковати у пластичну врећицу и обиљежити на одговарајући начин.

- Приликом узорковања потребно је испратити принципе добре праксе за узорковање биља и биљних дијелова за лабораторијско тестирање (нпр. евиденција података о узроку на лицу мјеста узорковања, коришћење одговарајућег прибора и материјала за узорковање, дезинфекција прибора и алата итд.).

ПРИЛОГ 3.

Записник за посебан надзор над присуством *Erwinia amylovora*

пољопривредних газдинстава и окућница на којима се узгајају или расту биљке домаћини)

Број: бр. регије – бр. службе – ваш број, година

Нпр.: 01-01а-III-10/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.../2018.

Датум: _____

Шифра узорка:

Подаци о произвођачу/прометнику/увознику

Назив:	
Адреса:	
Телефон:	
Број пољопривредног газдинства:	

Подаци о биљној врсти

Подручје:	
Општина:	
Катастарска општина:	
Потес:	
Прегледана површина:	
Поријекло биљног материјала:	
GPS координате:	
Врста биљке домаћина:	
Сорта:	
Дијелови биљке који се узоркују:	

Примједбе:

Одговорно лице

произвођач/прометник/увозник – власник биља

Овлашћено лице

за преглед

ПРИЛОГ 4.

Табела 1 – Преглед дистрибуције и броја узорака за лабораторијско испитивање присуства инфекције *Erwinia amylovora* у производним засадама бљака домаћина на пољопривредним газдинствима и окућницама у Републици Српској

Билке домаћини Подножје	Јабука	Крушка	Дуња	Мушмула и остале билке домаћини	Укупно
Приједор	7	7	2	1	17
Бања Лука	11	11	4	2	28
Добој	4	5	1	-	10
Бијељина	7	8	2	1	18
Источно Сарајево	3	2	1	-	6
Требиње	2	3	1	-	6
Укупно:	34	36	11	4	85

Табела 2 – Преглед дистрибуције и броја визуелних прегледа у производним засадима биљака домаћина на пољопривредним газдинствима и окућницама у Републици Српској

Биљке домаћини Подручје	Јабука	Крушка	Дуња	Мушмула и остале биљке домаћини	Укупно
Приједор	12	12	2	1	27
Бања Лука	14	14	3	1	32
Добој	2	1	1	0	4

Бијељина	2	2	1	1	6
Источно Сарајево	1	1	1	0	3
Требиње	5	4	2	0	11
Укупно:	36	34	10	3	83

Табела 3 – Број службених узорака из увоза за лабораторијско испитивање присуства Erwinia amylovora

Узорци	Број визуелних прегледа са узорковањем ради тестирања латентне инфекције
Увезене пошилке биљака домаћина	5
Укупно:	5*

* У случају постојања сумње на заразу, потребно је узети већи број узорака и доставити на лабораторијску анализу.

Табела 4 – Укупан број узорака за Програм посебног надзора над присуством Erwinia amylovora на подручју Републике Српске у 2018. години

Узорковања и визуелни прегледи	Број визуелних прегледа	Број узорака за лабораторијску анализу
Производни засади, пољопривредна газдинства и окућнице у Републици Српској	83	85
Увоз	-	5
Укупно:	83	90

ПРИЛОГ 5.

Образац 1 – Резултати Програма посебног надзора над присуством Erwinia amylovora на подручју Републике Српске у 2018. години спроведеног у производним засадама, пољопривредним газдинствима и на окућницама

Редни бр.	Произвођач/ власник	Реглја	Општина	Врста	Мјеста узорковања / површина узорковања (ha)	Датум прегледа/ узорковања	Лице које је узорковало	GPS координате	Бр. записника	Бр. извјештаја	Резултат

Образац 2 – Резултати Програма посебног надзора над присуством Erwinia amylovora спроведеног на граничним прелизима

Број узорака	Пошилке садног материјала из увоза				
	Крушка	Јабука	Дуња	Мушмуле и остале биљке домаћини	Укупно
Период узорковања					
Број позитивних узорака					
Број негативних узорака					

Образац 3 – Укупни резултати Програма посебног надзора над присуством Erwinia amylovora на подручју Републике Српске у 2018. години

	Производни засади, пољопривредна газдинства и окућнице	Промет садног материјала	Увоз садног материјала	Укупно
Број узорака за лабораторијску анализу				
Број позитивних узорака				
Број негативних узорака				

Након завршетка Програма посебног надзора, попуњене табеле у електронској форми потребно је доставити Министарству, на мејл-адресу mps@mps.vladars.net.

Рок за завршетак наведених послова је 1. децембар 2018. године.